

Rechter is niet onafhankelijk, wel onpartijdig

Hendrik Gommer

In het proces rond Wilders doen allerlei kleine en grotere fouten van rechters de vraag rijzen: Zijn die rechters nog wel onafhankelijk? Het antwoord is: Nee, geen rechter is onafhankelijk. Een rechter neemt een plaats in binnen onze gemeenschap en heeft, net als ieder ander, tal van contacten. Hij (of beter zij) leest de krant – meestal het NRC – en kijkt TV – vaak Buitenhof en voorheen NOVA, zo blijkt uit onderzoek. Rechters zijn bovendien afhankelijk van hun opleiding en wat de partijen aan informatie aandragen. Je zult in Nederland geen rechter tegenkomen die geen mening heeft over Wilders, want rechters zijn over het algemeen bijzonder goed geïnformeerd. De rechterlijke macht en Wilders hebben dus een probleem. En daarmee heel Nederland. Er is geen rechter die een zaak over Wilders onbevooroordeeld kan behandelen.

Verschillende hoogleraren hebben geroepen dat Wilders maar niet vervolgd moet worden. Het zou hem alleen maar verder in de kaart spelen. Let op de drogreden. De betreffende wetenschappers zijn bang voor het gevaar dat Wilders kan betekenen voor de rechtsstaat, terwijl Wilders juist vervolgd wordt omdat een aantal mensen hem een gevaar voor de rechtsstaat vindt.

Anderzijds roept Wilders dat dit een politiek proces is. Daar heeft hij gelijk in. Politiek heeft met belangen van burgers te maken. Er zijn veel burgers in Nederland die zeer verontrust zijn over de manier waarop Wilders zijn (politieke) ideeën formuleert. Zijn boude formuleringen geven moslims het gevoel tweederangs burgers te zijn. Zijn uitlatingen voeden de vreemdelingenangst die ieder mens heeft en kunnen daardoor de maatschappij ontwrichten. Het oproepen van vreemdelingenangst kan tot gevolg hebben dat goede (!) burgers van verschillende achtergrond bang voor elkaar worden.

In onze wet is opgenomen dat het oproepen tot haat verboden is, omdat dit ontwrichtend werkt op de samenleving. De vraag is of de opgeroepen angst sterk genoeg is om in haat om te slaan. Misschien zouden psychologen de rechtbank hierover moeten adviseren. Dan wordt het al meer een geobjectiverde analyse.

Zolang de rechtspraak het echter moet hebben van wetshistorische interpretaties van de wet, zullen we het met de huidige vorm van rechtspraak moeten doen. Als rechters fouten maken die ze hadden kunnen voorkomen, als rechters blunderen dus, verliezen ze hun gezag. Zo gaat dat met ons allemaal immers? Er is echter één verschil. Rechters zijn namens ons rechter. Wij hebben rechters nodig om de stabiliteit in de samenleving te bewaren. Zonder rechters moeten we eigen rechter gaan spelen, keren vetes terug in Nederland, lynchpartijen en uiteindelijk burgeroorlog. Nederland gaat dan lijken op een land als Somalië. Dat wil ook Wilders niet. Wij leiden rechters op om die zeer belangrijke taak te kunnen vervullen. Als wij vinden dat onze rechters onvoldoende gezag inboezemen, dan moeten we iets aan de opleiding doen, zo betoogde ik eerder in het NRC. Maar eerst is enige zelfreflectie nodig. Wie in zijn dagelijks werk nooit fouten maakt, werpe de eerste steen.

Wat nu met de Wilders zaak? De rechterlijke macht is er om te oordelen in individuele gevallen. Laat de rechters – met hun fouten – die door ons zijn opgeleid dat dan ook doen en laat Wilders – als hij voldoende macht heeft - die wetten voor volgende gevallen aanpassen. Toen het ging om het stakingsrecht, abortus en euthanasie kon de politiek niet zonder de afgewogen mening van de rechter. Nu wordt ons land opnieuw verscheurd. Laat de rechters dus hun afgewogen – maar niet goddelijke - oordeel vellen, waarbij ze zowel rekening houden met de verdachte, als met de vermeende slachtoffers, als met het algemeen belang. Want één ding heb ik wel geleerd uit mijn vele gesprekken met rechters: rechters hebben altijd het algemeen belang voor ogen en beschouwen het als hun beroepseer om *zo onpartijdig mogelijk* te zijn.

Mr. Dr. Hendrik Gommer is universitair docent aan de Universiteit van Tilburg. Hij schreef een proefschrift over de mogelijke beïnvloeding van rechters door politici.